

THE IMPORTANCE OF PLAY ACTIVITY IN CHILDREN'S DEVELOPMENT

Nuranova Gumisay Tursinbaevna

1st year student of the Preschool education program University of Innovative
Technologies

Summary. This article provides a scientific and pedagogical analysis of the role and importance of play in the development of preschool-aged children. It explores how the process of play influences children's cognitive, social, emotional, and speech development, as well as their formation as individuals.

Keywords: game activity, preschool education, child development, socialization, cognitive development, emotional development, didactic games, creativity, pedagogical process.

O'YIN FAOLIYATINING BOLALAR RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI

Nuranova Gumisay Tursinbaevna

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 1 kurs talabasi

Innovatsion texnologiyalar universiteti

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida o'yin faoliyatining o'rni va ahamiyati ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilinadi. O'yin jarayonida bolalarning kognitiv, ijtimoiy, emotsional va nutqiy rivojlanishi, shuningdek, shaxs sifatida shakllanishi masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: o'yin faoliyati, maktabgacha ta'lim, bola rivojlanishi, ijtimoiylashuv, kognitiv rivojlanish, emotsional rivojlanish, didaktik o'yinlar, ijodkorlik, pedagogik jarayon.

Maktabgacha yosh davri inson hayotining eng muhim bosqichlaridan biri bo'lib, aynan shu davrda bola shaxsining asosiy jihatlari shakllanadi. Ushbu davrda ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etish uchun turli metod va vositalardan foydalaniladi.

Shulardan eng muhimlaridan biri - o'yin faoliyatidir. O'yin bola uchun nafaqat vaqt o'tkazish vositasi, balki u orqali atrof-muhitni anglash, tajriba orttirish, ijtimoiy munosabatlarni o'zlashtirish va mustaqil fikrlashni rivojlantirish imkonini beruvchi asosiy faoliyat turidir. Zamonaviy pedagogika va psixologiyada o'yin faoliyati bolaning rivojlanishida markaziy o'rin egallashi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

O'yin faoliyati - bu bolaning ichki ehtiyojlari, qiziqishlari va motivlari asosida yuzaga keladigan, erkin va ixtiyoriy xarakterga ega bo'lgan faoliyat turidir. U o'ziga xos tuzilishga ega bo'lib, unda maqsad, syujet, rollar va qoidalar mavjud. Psixolog olim Daniil Elkonin o'yinni bolaning ijtimoiy tajribani o'zlashtirish vositasi sifatida izohlaydi. Uning fikricha, aynan rolli o'yinlar orqali bola kattalar dunyosini modellashtiradi va undagi ijtimoiy munosabatlarni anglaydi.

O'yin faoliyatining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat: erkinlik va ixtiyoriylik, ijodkorlik va fantaziya, emotsional boylik va ijtimoiy yo'naltirilganlik, bu xususiyatlar o'yinni ta'limning samarali vositasiga aylantiradi.

O'yin jarayonida bolalarda bilish faoliyati faol rivojlanadi. Xususan, diqqatni jamlash, xotirani mustahkamlash, tafakkur operatsiyalarini rivojlantirish kabi jarayonlar o'yin orqali tabiiy ravishda shakllanadi. Didaktik o'yinlar orqali bolalar-son va miqdor tushunchalarini, rang va shakllarni, sabab-oqibat bog'liqliklarini, muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini va oson va samarali o'zlashtiradi. Masalan, konstruktorlar bilan o'ynash bolalarda fazoviy tafakkurni rivojlantirsa, mantiqiy o'yinlar sababiy fikrlashni shakllantiradi. Shu jihatdan, o'yin kognitiv rivojlanishning eng tabiiy va samarali vositalaridan biridir.

O'yin faoliyati bolalarning jamiyatga moslashuvi - ijtimoiylashuv jarayonida muhim rol o'ynaydi. Jamoaviy o'yinlar orqali bola boshqalar bilan muloqot qilish, kelishuvga erishish, qoidalarga rioya qilish va ijtimoiy rollarni bajarishni o'rganadi.

Rolli o'yinlar ayniqsa muhim bo'lib, unda bola ota-ona, shifokor, o'qituvchi kabi rollarni bajaradi, ijtimoiy vaziyatlarni modellashtiradi va o'zini boshqalar o'rniga qo'yib ko'rishni o'rganadi. Bu esa empatiya va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

O'yin faoliyati bolaning emotsional holatini tartibga solishda muhim vosita hisoblanadi. Bola o'yin orqali o'z his-tuyg'ularini erkin ifodalaydi, ichki kechinmalarini tashqi faoliyatga chiqaradi. Shuningdek, o'yin stressni kamaytiradi, ishonchni oshiradi, qo'rquv va xavotirni yengishga yordam beradi.

Psixologik jihatdan, o'yin terapevtik vosita sifatida ham qo'llaniladi. Bu ayniqsa uyatchan yoki ijtimoiy faol bo'lmagan bolalar bilan ishlashda samarali hisoblanadi. O'yin jarayonida bolalar faol muloqotga kirishadi. Bu esa nutq rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Rolli o'yinlar davomida bola dialog qurishni, savol berishni va fikrini izchil ifodalashni o'rganadi. Teatrlashtirilgan o'yinlar esa, so'z boyligini oshiradi, talaffuzni yaxshilaydi va ifodali nutqni rivojlantiradi. Natijada bola nutqiy jihatdan faol va erkin shaxs sifatida shakllanadi.

Zamonaviy maktabgacha ta'limda o'yin faoliyatini tashkil etish quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

- shaxsga yo'naltirilgan yondashuv
- rivojlantiruvchi muhit yaratish
- bolalarning mustaqilligini qo'llab-quvvatlash
- individual xususiyatlarni hisobga olish

Pedagogning vazifasi - o'yin jarayonini boshqarish emas, balki yo'naltirishdir. U bolalarga sharoit yaratib beradi, ammo ularning ijodiy erkinligini cheklamaydi.

Xulosa qilib aytganda, o'yin faoliyati maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining markaziy komponenti hisoblanadi. U bolaning aqliy, ijtimoiy, emotsional va nutqiy rivojlanishini ta'minlaydi hamda shaxs sifatida shakllanishiga mustahkam asos yaratadi. Shu sababli, maktabgacha ta'lim tizimida o'yin faoliyatini



samarali tashkil etish pedagoglar oldidagi muhim vazifalardan biridir. To'g'ri tashkil etilgan o'yin muhiti bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. – Toshkent, 2022.
2. Sh.Sodikova. **Maktabgacha pedagogika.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
3. O'yin orqali ta'lim. -Toshkent, 2022.

